

ДОКУМЕНТИ ТА МАТЕРІАЛИ

Київська школа акад. М. С. Грушевського* Сильвестр Глушко

Док. № 1

Автобіографія С. Глушка

[26 травня 1924 р.]

Родився я в січні 1896 року в с. Москаленках Шевченківської округи (бувш. Канівський повіт) на Київщині. Батько — селянин того ж таки села весь час мріяв бути народнім учителем, скінчив вищу початкову школу, але з причин цілком матеріального характеру (брак коштів) далі вчитись не міг і залишився господарювати. Але свої духовні інтереси він весь час намагався передати мені. І досягти цього йому вдалося, бо дійсно, закінчивши вищу початкову школу, я був определений до Учительської семінарії в Черкасах, курс якої закінчив навесні 1917 р.

Все літо пройшло в інтенсивній підготовці до вступу до Університету. Восени того ж таки року я одночасно вступив до Учительського інституту і Українського державного університету на історично-філологічний факультет в Києві. Що ж торкається вибору моєї спеціальності, цебто студії над матеріалами по українській історії, то, крім моєї зацікавленості цим питанням ще змалку, мушу зазначити, що домінуючу роль в останнім розв'язанні напрямку моєї діяльності відіграла революція. Державне, політичне і громадське життя вже з самого початку революції йшло гігантськими кроками і, звичайно, не могло не відбитись на процесі і характері моєї шкільної праці. Вже з перших часів мого перебування в вищій школі історичні питання, зокрема з української і потім з чеської історії, зосереджували всю мою увагу. Через те майже три роки я інтенсивно перечитував різну історичну літературу, що торкалася цих інтересних для мене питань. Так продовжувалось до 1920 р. — року реформи вищої школи. До цього часу я склав іспити за 2 курси інституту і 3 курси Університету. Але літом в тому ж таки році обидві ці школи були об'єднані в одну під назвою "Тимчасових педагогічних курсів", куди я механічно перейшов і в 1921 р. закінчив повний курс історично-філологічного факультету.

Але й після закінчення вищої школи робота над студіюванням матеріалів по українській історії не припинилась. Правда, провадилась вона з меншою інтенсивністю, бо приходилось тоді якраз віддавати багато часу для педагогічної діяльності. Та й час був доволі скрутний: не було майже зовсім ніяких матеріальних засобів до життя, а праця оплачувалась хіба лише в 10—15 %.

Педагогічну діяльність розпочав я в 1917 році. Перших три роки працював вчителем історії. В 1920 р. був призначений губерніяльним інструктором по секції дитячих домів при Київській Губнаросвіті, а з початку 1923 р. і до останнього часу працюю як завідуючий трудовою школою в Києві. Педагогічна робота була єдиним для мене й засобом існування не тільки в часи мого перебування в вищій школі, а й зараз.

* З а к і н ч е н н я. Початок див.: Укр. іст. журн. — 1996. — № 5; 1999. — № 5.

В останні часи працюю над матеріалами по українській історії, зокрема над соціальними і громадськими рухами в XVIII і XIX ст.

С. В. Глушко

Науковий архів Інституту історії України НАН України, ф. 1, оп. 3, № 172, арк. 17 зв. Неавторизований машинопис.

Док. № 2

Автобіографія С. Глушка

[1927 р.]

Народився в січні 1896 р. в с. Москаленки на Київщині, тепер Білоцерківської округи. Після закінчення двох курсів Київського учительського інституту вступив до Київського державного університету (пізніше ІНО), якого я закінчив по історико-філологічному факультету в році 1921. До 1924 року займався педагогічною роботою, працюючи останні роки на посаді завідуючого трудової школи в Києві.

Науково почав працювати з 1924 року на посаді штатного наукового співробітника по комісії “Старого Києва і Правобережжя” при I-му відділі Академії Наук. Зараз є членом Історичної Секції УАН.

10 червня 1924 року був представлений, а 24 жовтня затверджений Головною наукою аспірантом у новоформовану Науково-дослідчу Катедру історії України. Під час перебування в Катедрі кілька разів виступав з науковими доповідями. Протягом цих років працював в архівах: київських, чернігівських, Ніжинському і Остерському.

Має друковані праці такі:

1. Куліш про свої зносини з поляками // Україна. 1924. Кн. 3. С. 103—109.
2. Драгоманов і недільні школи // Україна. 1924. Кн. 4. С. 35—42.
3. Рец.: Брик Іван. Слав’янський з’їзд у Празі 1848 р. і українська справа (ЗНТШ. Т. СХХІХ. 1920) // Україна. 1925. Кн. 3 (12). С. 167—169.
4. З селянських рухів на Чернигівщині 1905 р. // Україна. 1925. Кн. 4 (13). С. 9—63.
5. Листування П. О. Куліша з Л. М. Жемчужниковим, 1854—1877 рр. // Україна. 1926. Кн. 2—3 (17). С. 163—180.
6. Спомини Ірини Волод. Антонович про М. П. Драгоманова // Україна. 1926. Кн. 4 (18). С. 120—134.
7. Рец.: Нелегальні відозви з нагоди Шевченківських роковин (К., 1925) // Україна. 1925. Кн. 5 (14). С. 164—167.

Здано до друку — “Селянське питання в українській науковій літературі за останні 10 років (1917—1927)”.

Там же, арк. 14. Неавторизований машинопис.

Док. № 3

Особова картка аспіранта

[1924 р.]

Личная карточка аспиранта, зарегистрированного всеукраинским научным комитетом

1. Фамилия, имя и отчество: Глушко Сильвестр Васильевич.
2. Национальность и родной язык: українець, рідна мова українська.
3. Год, месяц и место рождения: 2 січня 1896 р. в с. Москаленках Київської губ.

4. Семейное положение — нежонатий.
5. Кто состоит на Вашем иждивении — нікого нема.
6. Социальное происхождение — син селянина.
7. Член какого союза — “Робітос”.
8. Где и в качестве кого работал или учился:
 - а) до февральской революции — в Учительській семінарії.
 - б) до октябрьской революции — в Учитель[ському] інституті і Укр.[аїнському] Держ.[авному] Університеті.
 - в) до оставления аспирантом — вчився в Університеті і учителював.
9. Отношение к воинской повинности, местонахождение на учете и № карточки: військової служби не проходив, військова картка № 54. Київ-військкомат. [...].
11. Партийность — непартійний.
12. Где и как служите в настоящее время: завідує трудшколою ч. 71 в Києві. [...].
14. Постоянное местожительство и адрес: Київ, Брестлитовська д.[орога] ч. 3, пом. 15.
15. Образование: низшее — вища початкова школа з 1908 р. по 1912 р., среднее — учитель[ська] семінарія з 1913 р. по 1917 р., высшее — Університет з 1917 р. по 1922 р.
16. Какой факультет, отделение или специальность окончил и с каким званием: історично-філологічний факультет, історичний відділ, кандидат філологічних наук.
17. Тема дипломной или специальной работы, главного проекта и прочее, выполненное при окончании: “Історичні погляди Куліша”.
18. Практическая деятельность не по специальности:
 - а) до окончания ВУЗ;
 - б) после окончания ВУЗ вчителював.
19. Практическая деятельность по избрании специальности:
 - а) до окончания;
 - б) после окончания працював при Історичній Секції ВУАН.
20. Общественная деятельность: працював в профспільчанських організаціях.
21. В каких научных и специальных кружках и обществах работали, когда и какие обязанности исполняли: працював в історичному гуртку в Університеті, а пізніше — в соціально-економічному семінарі при ВУАН.
22. Работали ли в марксистских кружках, где и какие обязанности исполняли: організував марксистський гурток при місцькомі “Робітос” № 26.
23. Научные доклады и темы, время и место их прочтения или составления: були прочитані в Історичній Секції при ВУАН такі доклади: “Наукова праця Куліша в 1860-х роках” (21—X—23 р.), “До характеристики поглядів Драгоманова в першу добу” (16—XII—23 р.).
24. Научные труды, работы, исследования, переводы, популярные руководства и прочее: приготвлена до друку стаття про Драгоманова.
25. Какой иностранный язык знаете, можете ли говорить, переводить — німецький, латинський, грецький — читать.

Подпись аспиранта — С. Глушко

Там же, арк. 18—19. Неавторизований машинопис.

Док. № 4

**Заява С. Глушка
до Керівничого Катедри історії України**

26 травня 1924 р.

До голови Катедри історії України

З А Я В А

Додаючи до цього свою автобіографію, документи про закінчення вищої школи і рекомендації партійних товаришів, прошу Вас допустити мене до аспірантури при дорученій Вам Катедрі.

В останні часи працюю над спеціальними і громадськими рухами на Україні в XVIII і XIX ст.

26.V.24 р.

С. Глушко

Вважаю С. Глушка бажаним аспірантом по Катедрі як з огляду на його підготовку, так і [очевидно, пропуск нерозібраного слова] робочу енергію.

М. Грушевський

{Угорі сторінки:}

Зав. Губнаросвітою

т. Мизерницькому

Знаю т. Глушка як активного робітника і робітника, який твердо переводить лінію соцвиху в трудшколі ч. 71.

Ярошевський

Тов. Глушко в своїй роботі виявив себе людиною з розвиненими соціальними навиками і із точки зору громадського робітника уявляє кандидатуру цілком задовольняючу.

27.V.24 р.

Мизерницький

Знаю тов. С. В. Глушко с 1920 года как моего сотрудника по Губоно, активно выполнявшего все задания Сов.[етской] власти по просвещению. Считаю, что кандидатура тов. Глушко в аспиранты по Кафедре истории вполне подходящая как человека, стоящего на платформе сов.[етской] власти и известного мне по своей идеологической работе как вполне соответствующего требованиям пролетарской республики.

А. Канчеев

№ 250174 парт.[ийного] бил.[ета]

Глушко Сильв.[естр] Васил.[ьович] працював в Ком.[ісії] Істор.[ично-]географ.[ічний] над складанням бібліографії та й історіографії і виявив в цій праці велику уважність та підготовленість до самостійної наукової роботи.

С. Грушевський

Там же, арк. 15. Незавірена машинописна копія. У фігурних дужках — примітка секретаря.

Док. № 5

Довідка про закінчення ВІНО ім. М. Драгоманова

30 травня 1924 р.

СПРАВКА

Видана ця з канцелярії Київського Вищого Інституту Народної Освіти гром. ГЛУШКО Сильвестру Васильовичу в тім, що він восени 1917 р. вступив на історико-філологічний факультет, історичний відділ Київського Державного Університету, де перебував до осені 1920 року. Того ж 1920 р. переведено його на історично-філологічний факультет, історичний відділ Вищих Педагогічних Курсів, що повстали із злиття старших двох курсів Київських вищих шкільних докладів, бувш. Київського Університету, бувш. Українського Державного Університету та бувш. Вищих Жіночих курсів, де на протязі 1920—21 р. продовжував свою освіту по своїй спеціальності. У вересні 1921 р. після ліквідації Вищих Педагогічних курсів переведено його до Вищого Інституту Народної Освіти.

Перебуваючи в перелічених вище шкільних закладах, С. В. Глушко прослухав повний курс наук згідно з планами навчання у згаданих злитих вищих шкільних закладах, виконав практичні праці й склав такі іспити: 1) Вступ до філософії, 2) Психологія, 3) Логіка, 4) Історія нової філософії, 5) Загальна педагогіка, 6) Вступ до мовознавства, 7) Історія античного мистецтва, 8) Історія українського мистецтва, 9) Історія української мови, 10) Історія української літератури, 11) Історія російської літератури, 12) Методологія історії, 13) Археологія України і Росії, 14) Історія України (стара доба), 15) Історія України (нова доба), 16) Історія Росії, 17) Історія східних народів, 18) Історія Риму, 19) Історія Греції, 20) Історія Візантії, 21) Історія середніх віків, 22) Історія слав'ян, 23) Історія нових віків, 24) Історія Слобожанщини, 25) Історія Галичини, 26) Джерелознавство української історії, 27) Українська історіографія, 28) Латинська мова, 29) Грецька мова, 30) Латинський автор, 31) Грецький автор і 32) Німецька мова.

На оригіналі підпис: Декан *К. Лебединців*

Завканц. *Крижановська*

З оригіналом згідно: Завканц. *Крижановська*.

Там же, арк. 16. Машинопис. Незавірена копія з копії.

Док. № 6

**Посвідчення про закінчення
ВІНО ім. М. Драгоманова**

30 травня 1924 р.

Тимчасове свідоцтво

**Належить до обміну на постійне свідоцтво
після проходження стажу**

ПОСВІДЧЕННЯ

Видано це посвідчення із Київського Вищого Інституту Народної Освіти гром. Глушко Сильвестру Васильовичу, що народився 2 січня 1896 р. в с. Москаленках Канівського повіту Київської губ. в тім, що він дійсно з осені 1917 р. по 29 листопада 1922 р. прослухав курс Київського Вищого

Інституту Народної Освіти по історично-філологічному факультету, історичному відділі (по фаху історії) і добре виконав всі вимоги навчального плану Інституту, а також самостійну роботу на тему “Історичні погляди Куліша”.

На підставі Кодексу законів про Народню Освіту У.С.Р.Р. гром. С. В. Глушко допускається до проходження обов’язкового практичного стажу по своїй спеціальності.

На оригіналі підпис
В. о. Ректора Інституту *Б. Якубський*
Політком *Мих. Орлов*
Декан *К. Лебединців*
З оригіналом згідно:
Завканц. *Крижановська*

Там же, арк. 20. Машинопис. Копія з копії.

Док. № 7

Заява С. Глушка до бюро Катедри історії України

2 грудня 1926 р.

До Бюро Київської науково-дослідчої катедри історії України

З А Я В А
аспіранта С. Глушка

Повідомляю, що з жовтня 1925 року і донині я ніякої штатної платні не маю. С. Глушко.

Там же, арк. 1. Автограф.

Док. № 8

Відношення Історичної секції УАН до С. Глушка

10 лютого 1928 р.

До Глушка С. В.
Комісія Зах.[ідної] України

Історична секція Академії Наук просить Вас надіслати до секретаріату Секції до 15 лютого ц. р. список наукових праць, що Ви надрукували їх в 1927 році. Адреса Секції: Київ, вул. Короленка, 35.

Секретар Секції: <підпис> [*П. Глядківський*]

Там же, арк. 2. Відпуск за підписом.

Док. № 9

Запрошення на захист промовної праці С. Глушка

29 травня 1928 р.

Науково-дослідча Катедра історії України цим сповіщає Вас, що в четвер, 31 травня, о сьомій годині ввечері відбудеться прилюдний захист промовної праці “СЕЛЯНСЬКІ РУХИ НА ЧЕРНИГІВЩИНІ В КІНЦІ XIX

ТА НА ПОЧАТКУ XX СТ.” аспіранта С. В. Глушка для переходу його в наукові співробітники. В зв’язку з цим Катедра ласкаво просить Вас вшанувати це засідання і прийняти участь в обговоренні праці.

Захист праці відбудеться в приміщенні Історичних Установ (вул. Короленка, 35).

Голова н.-д. Катедри історії України Акад.: (М. Грушевський)
Секретар: <підпис> (П. Глядківський)

Там же, арк. 3. Відпуск за другим підписом. Бланк Катедри (адреса — вул. Короленка, 35).

Док. № 10

Відношення Катедри до уповноваженого Укрнауки

5 червня 1928 р.

До Упов[нов]аженого Укрнауки в Києві

Пересилаючи з сим заяву Катедри до Укрнауки з усіма документами, Катедра просить Вас клопотатися перед Укрнаукою про можливо скоре затвердження асп. С. В. Глушка науковим співробітником Катедри.

Керуючий Катедрою Академик: / Секретар: <підпис>
[П. Глядківський]

Там же, арк. 4, 5. Відпуск за другим підписом (2 примірники). Бланк Катедри.

Док. № 11

Випис з протоколу засідання Керуючого осередку Катедри

29 травня 1928 р.

П р и с у т н і: М. Грушевський, О. Гермайзе, В. Щербина, В. Данилевич, О. Грушевський.

2. Признано промоційну працю асп.[іранта] Глушка за вповні вдоволюючу, можна негайно допустити його до прилюдної оборони промоційної праці.

Підписали протокол М. Грушевський, О. Гермайзе, В. Щербина, В. Данилевич, О. Грушевський.

З оригіналом згідно:

/Секретар: <підпис> [П. Глядківський]

Там же, арк. 8, 9. Завірена машинописна копія.

Док. № 12

Відзив О. Ю. Гермайзе, що кермував роботою асп.[іранта] Глушка

31 травня 1928 р.

С. В. Глушко, пробуваючи аспірантом Н.-д. Катедри історії України, дуже старанно працював над своєю спеціальною освітою.

Велику роботу проробив він, досліджуючи селянські рухи XIX та XX ст., головню на підставі архівних даних.

Результатом цих кількарічних студій і є його велика праця про селянські рухи на Чернігівщині, яка масою свого матеріалу і відповідним опрацюванням його вносить чимало нового в наші знання.

Вважаю т. Глушка цілком достойним до переведу його в категорію наукових співробітників Катедри.

О. Гермайзе

Там же, арк. 10. Неавторизована машинописна копія.

Док. № 13

**Відзив другого опонента дійсного члена Катедри
В. І. Щербини**

[31 травня 1928 р.]

Я мав можливість стежити за діяльністю С. В. Глушка на протязі трьох років його аспірантури і можу посвідчити його ретельну працю як аспіранта, як члена та секретаря кількох наукових комісій при ВУАН та як невомногого працівника над розробленням наукових питань. Доказом останнього служать всі його друковані праці, а особливо промоційна праця: “Селянські рухи на Чернігівщині в кінці XIX та на початку XX ст.”, матеріали для якої він старанно збирав по архівах Києва, Чернігова, Ніжина й інш. та ретельно обробляв їх.

Член Науково-дослідчої Катедри
В. Щербина

Там же, арк. 10. Неавторизована машинописна копія.

Док. № 14

Оцінка керівника секції О. С. Грушевського

1 червня 1928 р.

Аспірант Глушко за час свого перебування в Катедрі виявив велику енергію в збиранні матеріалів, уміння їх обробити, знання відповідної літератури; в праці “Чернігівські селянські розрухи” в обох частинах її виявив те ж саме підготовлення до самостійної наукової праці, уміння використати як друковану наукову літературу, так і архівні матеріали: через те вважаю працю Глушка за підставу задля переведення його до наук.[ових] співробітників Катедри.

О. Грушевський

Там же, арк. 10 зв. Неавторизована машинописна копія.

Док. № 15

Оцінка дійсного члена Катедри В. Є. Данилевича

[1 червня 1928 р.]

Праця складається з двох частин майже одн[ако]вого розміру, а саме з економічного вступу та з історії рухів. Наукова якість цих двох частин неоднак[ов]а. Безперечно, економічний вступ є ліпший від історично-революційної частини праці з боку дослідчої методи. У вступі автор виявив,

що він може не тільки аналізувати, бо в деяких частинах вступу автор також синтезує подані матеріали. Про другу частину того не можна говорити. У ній автор описує рухи, перериваючи своє оповідання спробами аналізу тих рухів. Спроб синтезувати свої матеріали автор майже не робить. Отже, ця риса другої частини праці становить найголовнішу ваду цієї праці. Так само майже однаковий розмір вступу та самої праці становить теж певну хибу з боку автора. Треба також закинути йому надто велике довір'я до судових матеріалів. Але поруч з тим доводиться визнати те, що автор попрацював чимало, наслідком чого зібрав дуже великий, почасти невиданий, матеріал. Вади його праці у великій мірі з'ясовуються таким багатством зібраних їм матеріалів. Безумовно, молодому дослідникові заважко впоратися як слід з таким величезним матеріалом. Тому не буду заперечувати допущенню цієї праці до промоції, бо керівник аспіранта визнав її за цілком задовольняючу.

Член Катедри проф. В. Данилевич

Там же, арк. 10 зв. Неавторизована машинописна копія.

Док. № 16

Оцінка Керуючого Катедрою М. Грушевського

[1 червня 1928 р.]

Промоційна праця аспіранта Глушка робить приємне враження передусім тим робочим ентузіазмом, що виявляється в ній. Автор протягом трьох з половиною літ проробив величезну роботу: багато попрацював над архівним матеріалом 1905—6 рр., простудіював економічні відносини краю в другій половині XIX в., совісно познайомився з літературою і, очевидно, дуже багато завадав труду, щоб вияснити соціально-економічний підклад селянського руху 1905 [р.]. Ся підготовча робота вимагала занадто багато часу, і тому автор не встиг вповні вдовольняюче сконструйовати і обробити зібраний матеріал. Тим не менше він виявив вповні здібності дослідника — і се друге приємне враження [...].

Там же, арк. 10 зв. Неавторизована машинописна копія. Кінця тексту бракує.

Док. № 17

Протокол захисту промоційної праці С. Глушка

31 травня 1928 р.

Протокол прилюдного засідання
Науково-дослідчої Катедри Історії України в Києві

В президії: акад. М. С. Грушевський, акад. М. П. Василенко, проф. О. С. Грушевський, проф. О. Ю. Гермайзе, В. І. Щербина, А. [І.] Ярошевич.

Головує акад. М. С. Грушевський
За секретаря П. С. Глядківський

На порядку денному: захист аспірантом С. В. Глушком своєї промоційної праці “Селянські розрухи на Чернігівщині в кінці XIX та на початку XX ст.” для переходу в наукові співробітники.

І. Зачитується curriculum vitae С. В. Глушка.

П. С. В. Глушко зачитує короткий витяг з своєї роботи “Селянські розрухи на Чернігівщині в к.[інці] XIX та поч. XX ст.”

Опонентами виступають проф. О. Ю. Гермайзе, В. І. Щербина; оцінку дають акад. М. П. Василенко, проф. А. І. Ярошевич. Слово для відповіді дається промоціанту С. В. Глушку. [...]

Там же, арк. 13. Чернетка.

Док. № 18

Заява С. Глушка до Катедри історії України

4 грудня 1928 р.

До Науково-дослідчої Катедри історії України

Прошу поклопотатись перед Укрнаукою, аби мені для закінчення праці “Селянські рухи на Чернігівщині в кінці XIX і на початку XX стол.” було дано командировку: до Москви на 2 місяці і до Харкова на 1 місяць.

С. Глушко

Там же, арк. 21. Автограф.

Д О Д А Т К И

СПИСОК ПРАЦЬ С. ГЛУШКА

- Сушицький Теофіст Петрович // Україна. 1924. Кн. 3. С. 189—190.
Ювілей акад. М. С. Грушевського // Україна. 1927. Кн. 1—2 (21). С. 227—228. Підп.: С. Гл.
Ювілей В. Г. Щербини // Україна. 1927. Кн. 1—2 (21). С. 228. Підп.: С. Гл.
Прилюдна оборона праці Л. О. Окиншевича “Генеральна (козацька) рада на Україні—Гетьманщині XVII—XVIII ст. // Україна. 1929. Березень—квітень. Кн. 33. С. 168—171. Підп.: С. Г.
Селянське питання в українській науковій літературі за останні 10 років // Студії з історії України. Т. 2. К., 1929. С. L—LXVIII.
Ювілей акад. П. А. Тутковського // Україна. 1929. Вересень. Кн. 36, с. 172—174. Підп.: С. Г.
Рец.: Гермайзе О. Нариси з історії революційного руху на Україні. Т. 1 (К., 1926) // Україна. 1929. Травень—червень. Кн. 34. С. 150—152.
Рец.: Дубровський В. Селянські рухи на Україні після 1861 року: Чернігівська губ. (ДВУ, 1928) // Україна. 1929. Січень—лютий. Кн. 32. С. 112—113.
Рец.: Іванушкін В. Селянський рух 1905—1906 рр. на Київщині (К., 1926) // Україна. 1929. Липень—серпень. Кн. 35. С. 143—146.
Рец.: Качинський В. Селянський рух на Україні в роки 1905—7. Ч. 1 (Х., 1927) // Україна. 1929. Травень—червень. Кн. 34. С. 152—156.
Прилюдна оборона праці В. Д. Юркевича “Заселення Слобідської України за часів Хмельниччини” // Україна. 1930. Січень—лютий. Кн. 39. С. 222—226.
Рец.: Шамрай С. Київська Козаччина 1855 року: До історії селянських рухів на Київщині (К., 1928) // Україна. 1930. Травень—червень. Кн. 41. С. 188—190.
Розтрата в КВД // За Радянську Академію. 1931. № 7 (9). Березень. С. 6.
Шефство ВУАН над ДУАФ // За Радянську Академію. 1931. № 12 (14). 6 листопада. С. 4.

Документи до друку
підготував С. І. Білокінь

